

Van Rossem

door

B. de Keijzer

Inleiding

Bij mijn onderzoek naar adellijke families werd een aantal raakvlakken geconstateerd tussen de familie Van Rossem met o.a. de families Van Beusichem, De Cock, Van de Wateringe wat op zich al uitnodigde de genealogie nader te bestuderen. Ook de mogelijke verwantschap met andere, later voorkomende, meer burgerlijke families Van Rossem was daarbij een drijfveer.

Het onderzoek naar het doen en laten van Gozewijn van Rossem, vermeld 1291, 1313-1340, in het kader van het onderzoek naar de familie Uten Goye leidde uiteindelijk tot de gevolgtrekking dat hetgeen door Van Schilfgaarde over de eerste generaties van het geslacht Van Rossem is gepubliceerd, sterk was verouderd.¹ De oudste gegevens over dit geslacht zijn daarom opnieuw bijeengebracht en samengevat in een nieuw overzicht.

In vroege vermeldingen wordt de toenaam gespeld als Rothem, Rotheim, Rotheym, Roithem. Aan het begin van de veertiende eeuw verandert de schrijfwijze van de toenaam zich in de richting van Roshem, Rossem, Rossum. In de genealogie is de standaardspelling voor de familie 'Rossem' aangehouden. Het plaatsje zelf komt voor onder 'Rossum'.

Emmen, 2022 (afgesloten 15 oktober).²

Heraldisch wapen

De familie Van Rossem voert als heraldisch wapen: 'in zilver drie papagaaien van rood (2:1)' (geneagram 1). Het is opvallend dat zij in 13^e eeuw een uitheemse vogel als heraldisch motief hebben gekozen. Men verwacht niet een dergelijke vogel bij een Nederlandse familie aan te treffen. De reden daarvan laat zich gissen of heeft één van de vroegere, naamloze voorouders deelgenomen aan een kruistocht en in het Midden-Oosten deze exotische vogel gezien.

Voor de kennis van de heraldische uitingen van deze familie is een oorkonde uit 1321 met schetsen van zegels, die zijn uitgewerkt in gekleurde wapens, van Gerard van Rossem,³ zijn broer Gozewijn,⁴ en Geard de Cock heer Hendrik Cockssoon, belangrijk.⁵ Een vierde zegel, die van Dirk Sanderszoon van Rossem, was bij het afschrijven van de oorkonde al niet meer aanwezig.⁶

¹ A.P. van Schilfgaarde, Het adellijke geslacht Van Rossem, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 70 (1953).

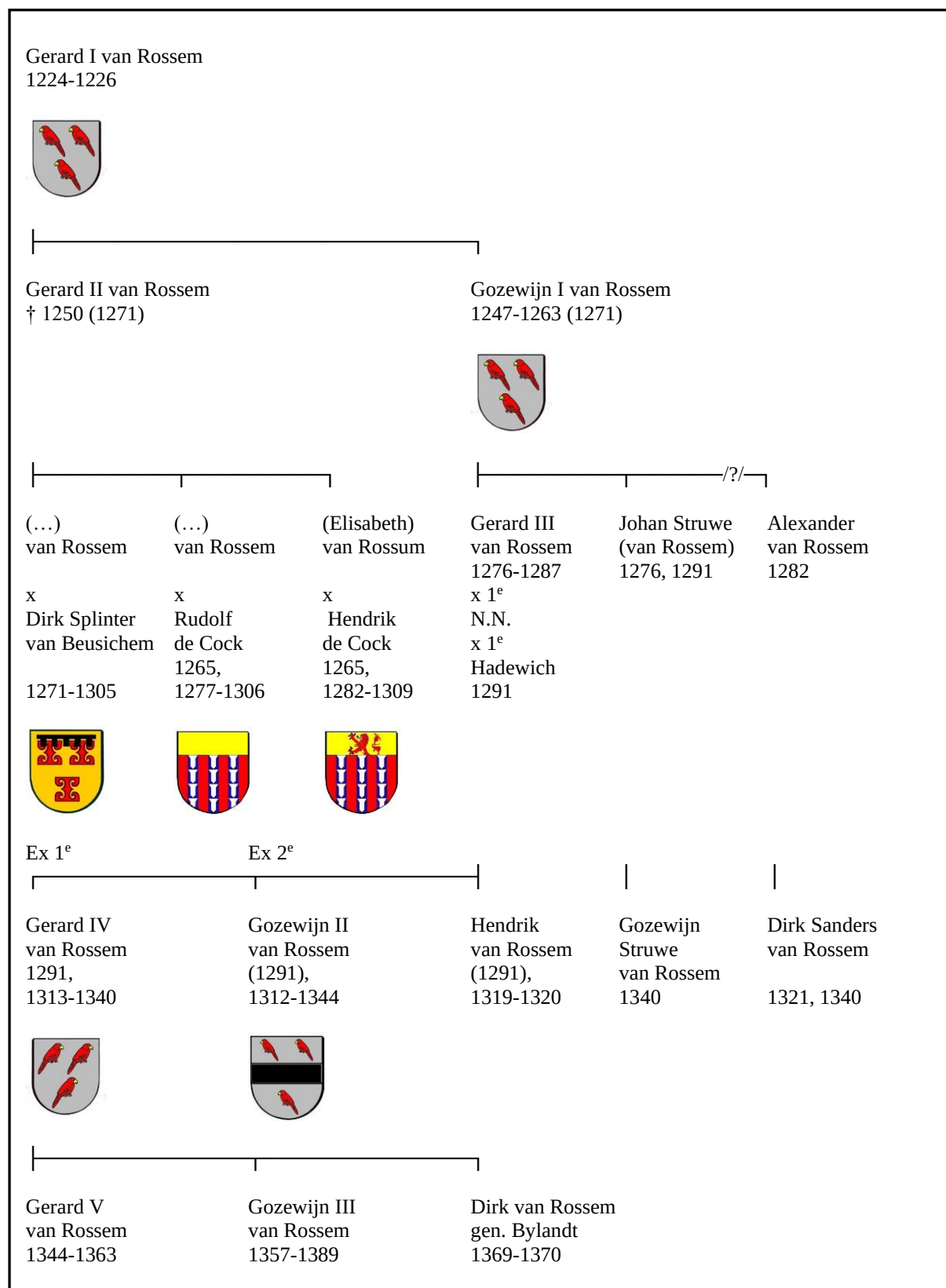
² De eerste versie van deze publicatie is gedateerd 24-8-2021. Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: webmaster@onsvoorgeslacht.nl

³ Wapen: drie omgewende papagaaien (2:1). De kleuren zijn ontleend aan het wapen Van Rossem.

⁴ Wapen: een dwarsbalk, vergezeld boven van één en beneden van twee papagaaien. De kleuren zijn ontleend aan het wapen Van Rossem, behoudens de dwarsbalk die in dit geval zwart gemaakt is.

⁵ Wapen: In rood drie palen van vair met in het schildhoofd een uitkomende leeuw blauw genageld en getongd, waarover een barensteel van drie hangers. De kleuren zijn ontleend aan het wapen De Cock van Opijnen en De Cock van Bruchem, behoudens de barensteel die in zwart is uitgevoerd.

⁶ Hoge Raad van Adel, Collectie Van Spaen, inv.nr. 164-1, no. 558, d.d. 7-9-1321.



Geneagram 1. Wapenschouw.

Kasteel

Het geslacht Van Rossem heeft in hun rechtsgebied een versterking (kasteel) gehad, maar van de stichting en hoe het er daarna heeft uitgezien is niets bekend. Het kasteel werd tijdens het beleg van Zaltbommel in 1599 geheel verwoest. Het zou een sterk kasteel met zeven torens zijn geweest en omringd door een dubbele gracht. In 1740 werd de restanten gesloopt (afb. 1). Daarna werd op het zelfde terrein een bescheiden gebouw neergezet, het zogenaamde 'Rentmeestersslot'.⁷



Afb. 1. De ruïne van het huis Rossum.
(gewassen pentekening uit de 17^e eeuw)

De broers Gerard- en Gozewijn van Rossem

Gijsbert II uten Goye had op 28 november 1252 zijn huis te Gasperwaard (= Hagestein) in leen opgedragen aan de graaf van Gelre.⁸

In een leenmannenlijst van begin 1271, die Van Schilfgaarde buiten beschouwing heeft gelaten, wordt met dit leen Wouter, zoon van Gijsbert uten Goye, vermeld.⁹ Onder zijn naam wordt vermeld dat het leen zijnde het huis Hagestein door Gijsbert was opgedragen, evenals twee hoeven land, gelegen tussen het huis en de Rijn, met de aantekening dat, wanneer hij genoemde

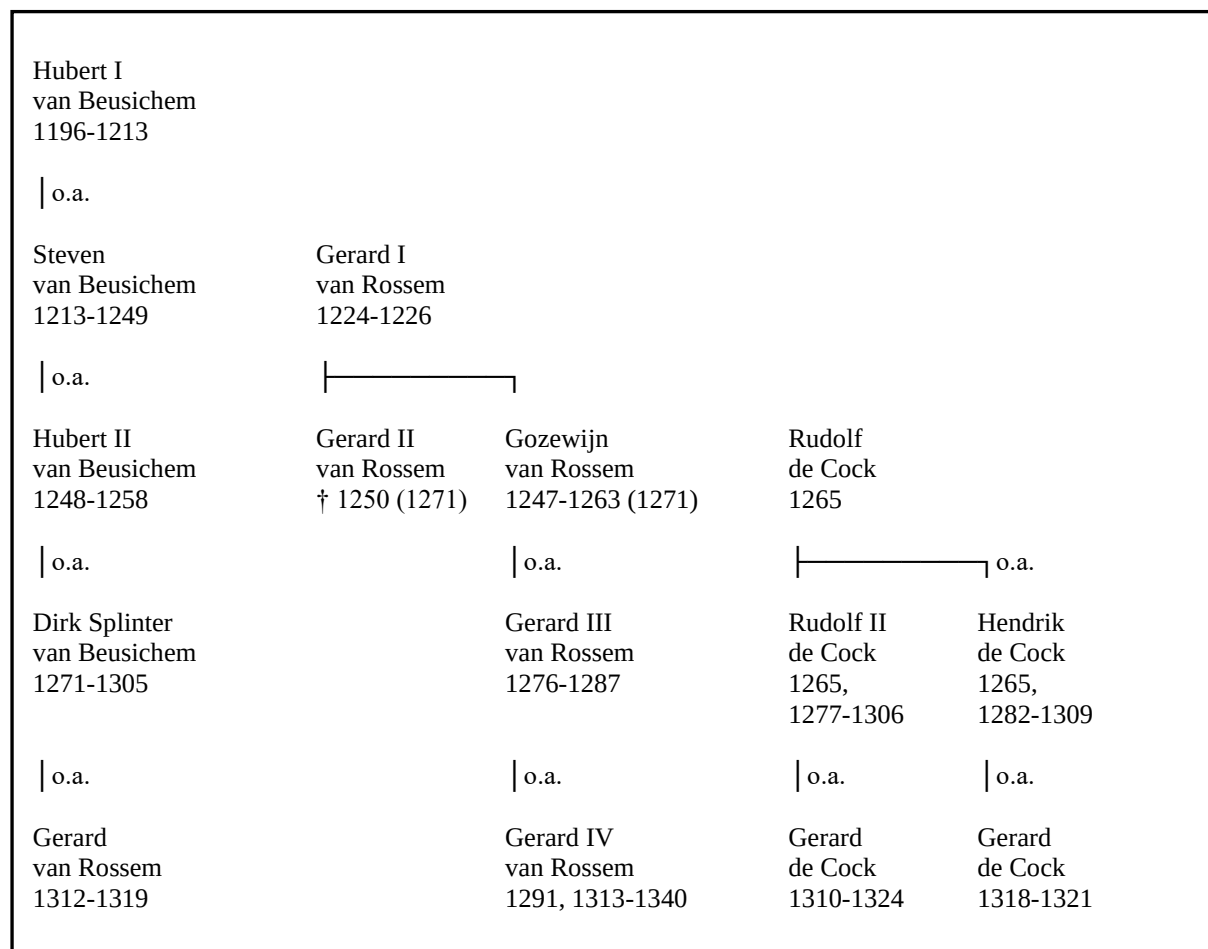
⁷ Taco Hermans, Het huis te Rossum, in: *Castellogica* III (1997) 1.

⁸ OSU III, no. 1278, d.d. 28-11-1252.

⁹ OSU IV no. 1791, d.d. (eind 1270) = (begin 1271). Het betreft hier een lijst van leenmannen van de graaf van Gelre met leengoederen gelegen in het Sticht. De lijst wordt gedateerd eind 1270, maar zal denkkelijk direct opgesteld zijn na het overlijden op 10 januari 1271 van Otto II, graaf van Gelre en Zutphen, vermeld 1229-1271, dus begin 1271.

hoeven niet bezat, hij ze met toestemming van de broers Gerard en Gozewijn van Rossem zal teruggeven en daarvoor in de plaats andere hoeven van gelijke waarde zal opdragen. Waarom Gijsbert van beide broers toestemming nodig had, is niet duidelijk tenzij de twee hoeven aan hen in achterleen waren gegeven.

Het ziet er naar uit dat de twee hoeven land bij het huis al in een eerder stadium, waarschijnlijk enige tijd voor het jaar 1252, aan de graaf waren opgedragen onder de genoemde ontbindende voorwaarde die de opsteller van de leenmannenlijst uit de leenopdracht heeft overgenomen. Voor ons is echter van belang dat er een broederpaar heeft geleefd, waarvan de oudste Gerard heette, die geen enkele keer in een eigentijdse oorkonde is aangetroffen. Terwijl dat voor de jongste, Gozewijn, vanaf 1247, nog geen ridder zijnde, wel het geval is. De leenopdracht zal daarom voor het jaar 1247 plaatsgevonden hebben, wat niet strijdig is met het voorkomen van Gijsbert II uten Goye, vermeld 1245-1270.



Geneagram 2. Stamreeksen Van Beusichem, Van Rossem en De Cock.

Gerard II van Rossem zal als oudste zoon van Gerard I van Rossem in diens leengoederen zijn opgevolgd. Bij gebrek aan een mannelijke nazaat bij zijn overlijden, dat in 1250 moet hebben plaatsgevonden, zullen de leengoederen overgegaan op of teruggekocht zijn door zijn jongere broer, Gozewijn. Het bewijs van het bestaan van Gerard II van Rossem leverde de oplossing op voor de chronologisch moeilijk te plaatsen dochters, die op grond van vernoeming dochters moesten zijn geweest van een Gerard van Rossem.

Om de chronologie te controleren zijn de stamreeksen Van Beusichem, Van Rossem en De Cock naast elkaar geplaatst (geneagram 2).

Genealogie

I. Gerard I van Rossem, ridder (1226), vermeld 1224-1226.

In een lijst van de bezittingen van de graaf van Dalen komt de volgende post voor: ‘Item Gerardus, miles, de Rothem, recipit et tenet c mansos, sitos in comecia Sutphaniense et in confinibus eiuesdem’.¹⁰ Het stuk dateert waarschijnlijk uit het begin van de 14^e eeuw. Jan van Diest, bisschop van Utrecht, kocht op 17 januari 1331 voor 11.000 pond het graafschap Dalen, evenals de heerlijkheid en burg Diepenheim, van Willem, heer van Boxtel, en zijn vrouw Kunigonde.¹¹ Vermoedelijk zal bij die gelegenheid de lijst van bezittingen, gedateerd 1188, bevattende oudere en nieuwere inschrijvingen, overgedragen zijn. De genoemde post zal ongetwijfeld van latere tijd dateren en wellicht betrekking hebben op Gerard I van Rossem.

Er is een tekening van het zegel van een Gerard van Rossem, ridder, bewaard gebleven.¹² Helaas staat er geen jaartal en rechtshandeling bij vermeld, maar de tekening is geplaatst tussen aantekeningen van oorkonden met zegels uit de 13^e eeuw. Gezien zijn status als ridder is het zegel toegewezen aan Gerard I van Rossem, maar volstrekte zekerheid daaromtrent kan niet gegeven worden.



Afb. 2. Zegel van Gerard van Rossem, ridder.¹³
(Foto Het Utrechts Archief)

Op 16 juni 1224 bestemde Gerard, graaf van Gelre, samen met zijn vrouw Margaretha, en zijn zoon Otto, goederen voor zijn moeder Richardis, die in de Cisterciënzerorde was ingetreden, waarbij onder de getuigen ‘Gerhardus de Rothem’ werd genoemd.¹⁴ In hun geschillen over Salland en dergelijke onderwierpen Gerard, graaf van Gelre, en Otto, bisschop van Utrecht, zich op 19 oktober 1225 aan de uitspraak van scheidsmannen. Voor de graaf waren dat ‘Henricus de Monte, Fredericus de Reden, Gerardus de Rothem et Henricus de Valkenberg’.¹⁵

¹⁰ OGZ, no. 373, d.d. 1188.

¹¹ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 657, d.d. 17-1-1331.

¹² HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 3, fol. 37v.

¹³ Beschrijving: 1. omschrift: +S·GERARDI·DE·ROTthem·MILITIS

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: vroeggotisch schild.

4. wapen: drie papagaaien (2:1).

¹⁴ OGZ, no. 475, d.d. 16-6-1224.

¹⁵ OGZ, no. 483, d.d. 19-10-1225; OSU II no. 738, d.d. 19-10-1225.

Bij de uitspraak op 26 januari 1226 over de geschillen tussen de bisschop en de graaf van Holland was Gerard, graaf van Gelre, aanwezig. In zijn gevolg bevond zich onder andere ‘Gerardo de Rothem’.¹⁶ Een dag later droeg Gerard, graaf van Gelre, aan Otto, bisschop van Utrecht, het ‘comitatus’ van Salland over. Onder de getuigen wordt genoemd ‘G. de Rotheim’.¹⁷ Op dezelfde dag verbond de bisschop zich voor die overdracht – onder verband van leistung – een bedrag van 1.100 Utrechtse ponden aan de graaf van Gelre te betalen. Onder de getuigen ‘W. de Rothem’.¹⁸ Weer een dag later kwam een verdrag van vrede en onderlinge hulp tussen de graaf en de bisschop tot stand met onder de getuigen ‘G. de Rotheim’ nu gekwalificeerd tot de groepering ‘militibus’.¹⁹

Kinderen:

1. *Gerard II van Rossem*, volgt II-a.
2. *Gozewijn I van Rossem*, volgt II-b.

II-a. *Gerard II van Rossem*, overl. tussen 13 januari 1250 en 14 september 1250, postuum vermeld begin 1271.

Hij lijkt een vrij onopvallend leven geleid te hebben, althans hij komt in leven nooit in een oorkonde voor. Dit in tegenstelling tot zijn jongere broer Gozewijn, die op 13 januari 1250 nog zonder de titel ‘heer’ voorkomt wat op 14 september 1250 wel het geval is. Klaarblijkelijk is hij tussen die twee data zijn broer, die geen mannelijke erfgenaam had, als ‘heer van Rossem’ opgevolgd.

Kinderen:

1. (...) *van Rossem*, tr. *Dirk Splinter van Beusichem*,²⁰ vermeld 1271-1305, overl. na 28 augustus 1305, zn. van Hubert II Schenk van Beusichem en Agniese (van Vest).

Uit dit huwelijk:

1. *Jutte van Beusichem*, krijgt legaten 1295, 1314.
2. *Hubert van Schonouwen*, ridder (1311), vermeld 1311.
2. *Gerard van Rossem*, vermeld 1314-1319.
2. (...) *van Rossem*, tr. *Rudolf de Cock*, heer van Waardenburg, ridder (1277), vermeld 1265,²¹ 1277²²-1306,²³ overl. voor 27 juli 1310,²⁴ zn. van Rudolf de Cock. Hij tr. 2^e *Margaretha van Batenburg*, overl. 27 augustus 1299, dr. van Gerard van Batenburg en *Mabelia*, tr. 3^e *Elisabeth van der Sluis*, vermeld 1310,²⁵ dr. van Arnold van der Sluis en *Agnes van de Lek*.²⁶

¹⁶ OGZ, no. 486, d.d. 26-1-1226; OSU II no. 740, d.d. 26-1-1226.

¹⁷ OGZ, no. 487, d.d. 27-1-1226; OSU II no. 741, d.d. 27-1-1226.

¹⁸ OGZ, no. 488, d.d. 27-1-1226; OSU II no. 742, d.d. 27-1-1226. De ‘W’ zal een verschrijving van de ‘G’ zijn.

¹⁹ OGZ, no. 489, d.d. 28-1-1226. OSU II no. 743, d.d. 27-1-1226.

²⁰ B. de Keijzer, *Van Beusichem* (Culemborg, Vianen, Van den Waal) (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa. Voor Dirk Splinter van Beusichem, en zijn kinderen, wordt verwezen naar deze genealogie.

²¹ Doorninck, *Akten Gelre en Zutphen-4*, blz. 118-119, d.d. 5-8-1265. Heer Rudolf de Cock verkocht met bewilliging van zijn zoons Rudolf, Hendrik, Gijsbert en Willem, aan de graaf van Gelre zijn burcht te Rhenoy met alle toebehoren, die hij daarvoor van de graaf in leen hield.

²² OGZ, no. 984, d.d. 23-7-1277.

²³ Van Schilfgaarde, *Culemborg*, no. 27, d.d. 18-11-1306.

²⁴ Nijhoff, *Gedenkwaardigheden I*, no. 110, d.d. 27-7-1310.

²⁵ Sloet, *Bedbur*, no. 53, d.d. 14-6-1310.

²⁶ De Keijzer – Vermeulen, *Van Batenburg*, blz. 35-36.

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard de Cock* (met de wringende hals), heer van Waardenburg, knaap (1310), vermeld 1310²⁷-1324,²⁸ overl. voor 24 april 1327,²⁹ tr. *Johanna van Buren*, vermeld 1314, dr. van Allard van Buren en Adelisse de Vries.
2. *Gijsbert de Cock*, knaap (1319), vermeld 1319³⁰-1331,³¹ overl. voor 21 april 1340,³² tr. *N.N.*, (verm.) dr. van Johan de Voogd van Tuil.
3. (*Elisabeth*) van Rossem, tr. *Hendrik de Cock*, ridder (1289), vermeld 1265,³³ 1282³⁴-1309,³⁵ zn. van Rudolf de Cock. Hij tr. 1^e *N.N.*

In 1872 is een genealogie van het geslacht De Cock gepubliceerd, die de toets der kritiek niet kan doorstaan.³⁶ Hierin staat zonder nadere bewijsvoering dat ‘Hendrik de Cocq van Weerdenburg, Opijnen en Isendoorn’, overl. in 1312 of 1313, eerst huwde met Eva de Langel, en voor de tweede keer met Elisabeth van Rossem Goossensdr. Dat Hendrik de Cock in tweede echt met een meisje Van Rossem gehuwd is, wordt ondersteund door andere gegevens. Omdat Hendrik de Cock geen bemoeienis had bij de boedelscheiding in 1291 van Gerard III van Rossem en diens twee echtgenote Hadewich, in tegenstelling tot zijn oudste broer Rudolf, en bovendien zijn oudste zoon uit dit huwelijk Gerard heette, ligt het voor de hand dat zijn tweede vrouw een dochter is van Gerard II van Rossem en *niet* van Gozewijn I van Rossem.

Uit zijn eerste echt is de tak De Cock van Opijnen voortgekomen, terwijl uit de tweede echt de tak De Cock van Bruchem stamt.

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard de Cock van Bruchem*, ridder (postuum), vermeld 1319³⁷-1321.³⁸
2. *Willem de Cock van Bruchem*, ridder (postuum), vermeld 1319³⁹-1324.⁴⁰
3. *Gozewijn de Cock*, vermeld 1321⁴¹-1343,⁴² kanunnik te Arnhem.

II-b. *Gozewijn I van Rossem*, ridder (1250), vermeld 1247-1263 (1271), ministeriaal van de graaf van Gelre 1250, dienstman van de Paulusabdij 1254, scheidsman 1257, overl. tussen 23 augustus 1263 en begin 1271 (postuum vermeld).

Op 14 april 1247 verklaarde Otto, graaf van Gelre, dat Johan en Hendrik, zoons van zijn kok Marsilius, de curtis Gestele en de goederen bij Nieuwhorst gekocht te hebben, waarbij onder

²⁷ Nijhoff, Gedenkwaardigheden I, no. 110, d.d. 27-7-1310.

²⁸ De Fremery, Cartularium, no. 242, d.d. 29-3-1324.

²⁹ Gelders Archief, Charterverzameling, inv.nr. 195, d.d. 24-4-1327.

³⁰ Van Mieris II, blz. 225, d.d. 6-11-1319.

³¹ Nijhoff, Gedenkwaardigheden I, no. 252d, d.d. 1331.

³² Gelders Archief, Archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen, inv.nr. 1664, d.d. 21-4-1340.

³³ Doorninck, Akten Gelre en Zutphen-4, blz. 118-119, d.d. 5-8-1265.

³⁴ RA Gent, Archief graven van Vlaanderen, inv.nr. 762, d.d. 5-4-1282. Mededeling de heer H.J.J. Vermeulen.

³⁵ OGZ-Harenberg, no. 1309.06.02, d.d. 2-6-1309.

³⁶ Heraldieke Bibliotheek jrg. 1 (1872), blz. 207.

³⁷ Van Bavel, Oorkonden Berne, no. 171, d.d. 9-10-1319.

³⁸ De Fremery, Cartularium, no. 216, d.d. 4-8-1321.

³⁹ Van Bavel, Oorkonden Berne, no. 171, d.d. 9-10-1319.

⁴⁰ De Fremery, Cartularium, no. 242, d.d. 29-3-1324.

⁴¹ De Fremery, Cartularium, no. 216, d.d. 4-8-1321.

⁴² Gelders Archief, Archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen, inv.nr. 1893-1, d.d. 16-6-1343.

de getuigen wordt genoemd ‘Gosewino de Rothem’.⁴³ Enige jaren later, namelijk in 1250, is ‘Gozewino de Rothem’, ministeriaal, in drie ongedateerde oorkonden getuige voor de graaf van Gelre.⁴⁴ Op 13 januari 1250 droeg de abt en het convent van Mariënweerd hun goederen te Zoelmond over aan Otto, graaf van Gelre, en nam de daar gelegen ‘curtis’ in pacht. Onder de getuigen wordt genoemd ‘Gozvino de Rothem, militis’.⁴⁵ Arnold van Schalkwijk, ridder, berichtte op 14 september 1250 aan Otto II, graaf van Gelre, dat hij de eigendom van zijn burcht te Schalkwijk met een bijliggend erf heeft overgedragen aan ‘domino Gosuino, militi, de Rothem’.⁴⁶ Dit is voor het eerst dat hij als ‘heer’ wordt vermeld.

Op 22 februari 1254 gaf Hendrik, bisschop van Utrecht, te kennen dat Jan- en Adam van Lokhorst, ridders, hun langdurige twist over hun goederen hadden beslecht. Onder getuigen treffen we Gozewijn van Rossem als ‘man’ (= dienstman)⁴⁷ van Heidenrik, de abt van de Paulusabdij, aan.⁴⁸ Een maand later, namelijk op 29 maart 1254, beleende Heidenrik, abt van de Paulusabdij, Adam, zoon van Adam van Lokhorst, ridder, met de hof te Lokhorst, waarbij als getuige o.a. ‘domini Gozwino de Rothem’, ridder, aanwezig was.⁴⁹

Hendrik I, bisschop van Utrecht, bemiddelde op 25 juni 1257 in de geschillen tussen Otto, graaf van Gelre, en Dirk, graaf van Kleef, waarbij als scheidsmannen voor de graaf van Gelre worden aangewezen de heer van Altena en Gozewijn van Rossem.⁵⁰ Op 19 maart 1258 is hij wederom getuige voor de graaf van Gelre,⁵¹ evenzo bij het vredesverdrag tussen de graaf en Hendrik, bisschop van Utrecht, op 5 mei 1258.⁵²

In juli 1259 gaf Otto, graaf van Gelre, het patronaatsrecht van de kerk te Beesd, dat hij na het overlijden van Godfried van Cuyk verkregen had, aan het klooster Mariënweerd voor de memorie van zijn overleden vrouw Margaretha, en Philippa, zijn huidige vrouw, met onder de getuigen ‘Goswino de Rothem’.⁵³ Door bemiddeling van Hendrik, hertog van Brabant, werd op 13 mei 1260 tot het bijleggen van de geschillen tussen de graaf van Gelre en de graaf van Keel een huwelijk beraamd tussen hun kinderen in aanwezigheid van een groot aantal edelen w.o. Gozewijn van Rossem, ridder.⁵⁴

In een uitspraak door scheidsmannen op 13 maart 1261 in de geschillen tussen Otto, graaf van Gelre, en Hendrik I, bisschop van Utrecht, word genoemd ‘dominum Gosuinum de Rothem’, ridder.⁵⁵ Op 23 augustus 1263 bekende Dirk van Emere van het kapittel Sint Marie te Utrecht ontvangen te hebben de goederen in Oosterhove, behorende tot de ‘curtis’ Oere, met onder de getuigen ‘domini G(osuini) de Rothem’, ridder.⁵⁶ Aan de oorkonde hangt zijn zegel (afb. 3).⁵⁷

⁴³ OGZ, no. 672, d.d. 14-4-1247.

⁴⁴ OGZ, no. 711, 712 en 713, d.d. 1250.

⁴⁵ OGZ, no. 716, d.d. 13-1-1250.

⁴⁶ OSU III no. 1215, d.d. 14-9-1250.

⁴⁷ In Driel (Bommelerwaard) lag een domeinhof met de hoge jurisdictie, dat door Ansfried, bisschop van Utrecht, aan de Paulusabdij was overgedragen.

⁴⁸ OSU III, no. 1321, d.d. 22-2-1254.

⁴⁹ OSU III, no. 1322, d.d. 29-3-1254.

⁵⁰ OGZ, no. 797, d.d. 25-6-1257.

⁵¹ OGZ, no. 806, d.d. 19-3-1258.

⁵² OGZ, no. 807, d.d. 5-5-1258.

⁵³ OGZ, no. 818, d.d. juli 1259.

⁵⁴ OGZ, no. 835, d.d. 13-5-1260.

⁵⁵ OGZ, no. 843, d.d. 13-3-1261.

⁵⁶ OGZ, no. 864, d.d. 23-8-1263.

⁵⁷ CSN no. 1174.



Afb. 3. Zegel van Gozewijn van Rossem, ridder (1263).⁵⁸
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Kinderen:

1. *Gerard III van Rossem*, volgt III.
2. *Jan Struwe (van Rossem)*, vermeld 1276, 1291 (postuum), richter in Heesselt 1276.

Kind:

1. *Gozewijn Struwe van Rossem*, vermeld 1340.

Op 26 mei 1340 verkocht Gozewijn Struwe van Rossem o.a. 8 hond land in Rossem, gelegen in de Snaderen, tussen Gerard van Rossem en Dirk van Rossem.⁵⁹

3. (verm.) *Alexander (Sander) van Rossem*, knaap (1282), vermeld 1282.⁶⁰

Kind:

1. *Dirk Sandersz. van Rossem*, vermeld als leenmangetuige 1321, in een belending 1340.

III. *Gerard III van Rossem*, ridder (1276), vermeld 1276-1287, richter van de graaf van Gelre en opzichter van de dijken 1276, overl. tussen 10 november 1287 en 15 augustus 1291, tr. 1^e N.N., tr. 2^e *Hadewich*, maakt erfdeling 15 augustus 1291.

Op 28 juni 1276 droeg Willem Schrijver, kanunnik van Sint Maria, namens het kapittel van Sint Marie te Utrecht hun goederen en dijken in de jurisdictie van Heesselt en Hien op aan Arnold, zoon van Hendrik van Stakenborch, schoonzoon van Ego van Driel, in aanwezigheid van o.a. 'domino Gerardo de Rottem, milite, iudice domini comitis Ghelrensis et visitatore aggerum, Iohanne, fratre predicti domini Gerardi, iudici in Hesel'.⁶¹

Johan de Cock, ridder, en zijn vrouw Aleid verkochten op 23 maart 1281 hun tiende, gelegen te Zennewijnen, aan het daar gelegen klooster Zennewijnen, die voor de tiend een jaarlijkse cijns van een penning aan de heer van Cuyk zullen betalen, met als getuigen 'dominus Gerardus

⁵⁸ Beschrijving: 1. omschrift: +SIGILLVM·GOSVINI·DE·ROTHE

2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, redelijk gaaf.

3. zegelbeeld: vroeggotisch schild.

4. wapen: drie papagaaien (2:1) (niet: drie gekroonde halve adelaars, zoals vermeld in CSN).

⁵⁹ De Fremery, *Cartularium*, no. 497, d.d. 26-5-1340.

⁶⁰ RA Gent, Archief graven van Vlaanderen, inv.nr. 762, d.d. 5-4-1282. Mededeling de heer H.J.J. Vermeulen.

⁶¹ OSU IV, no.1905, d.d. 28-6-1276.

de Rothem et dominus Rudolphus de Wardenburch, militis'.⁶² Op 24 maart 1282 werd er een regeling getroffen tussen de abt en het convent van Echternach enerzijds en Dirk van Herlaar, ridder, en zijn zoon Arnold, anderzijds, over de hoge en lage rechtspraak van Waalre, waarbij o.a. als getuige aanwezig was 'domini Gerardi de Rothem, militis'.⁶³

Gerard van Rossem, ridder, vermaakte voor schepenen van Zaltbommel op 10 november 1287 voor het zielenheil van zijn vader en moeder aan de commandeur van het Duitse Huis te Hemert t.b.v. het Heiligenland 40 pond Leuvensche kleine denieren.⁶⁴ Helaas was zijn zegel bij het afschrijven van de oorkonde niet meer aanwezig.

Na zijn overlijden volgde op 15 augustus 1291, vastgelegd voor schepenen van Zaltbommel op 15 september 1292, een boedelscheiding verleden voor de schepenen van Zaltbommel tussen zijn nagelaten weduwe Hadewich met haar (nog jonge) kinderen (pueris), die niet met naam genoemd worden, enerzijds en Gerard, de zoon van haar man, anderzijds, in tegenwoordigheid van Rudolf de Cock en Rudolf van Haaften, ridders.⁶⁵

Gerard van Rossem kreeg toegewezen het hof te Rossem, met alle verplichtingen en schulden, een stuk land, genaamd de *Vercht*, met huis, gelegen te Rossem, de tienden van Rossem, behalve het deel dat Johannes Struwe gewoonlijk hield, verder zal hij alle inkomsten genieten tussen de plaats Rossem en de Maas. Voorts kreeg hij de helft van een waard, genaamd *Rijswoord*, en twee stukken land, genaamd *Bemt* en *Rysbosch*.

Bepaald werd dat alle goederen tot de 'erfenis van Rossem' waar ook gelegen, eigen- en leen goederen, zullen blijven behoren. Met aanvullende voorwaarden over leengoederen, die de kinderen zullen ontvangen, en de vererving daarvan volgens het leenrecht.

Vrouwe Hadewich met haar kinderen zullen daar tegenover hebben de landerijen, die Johannes Struwe gewoonlijk hield, zijnde afgebakend vanaf het buitengebied, genaamd *Bandike*, met het huis, gelegen in Rossem. Voorts worden hun toebedeeld alle goederen, die gelegen zijn in de jurisdictie van Heesselt, de haven, evenals het veerschip met veerrecht, het gericht, en alle bijkomstigheden daarbij waar ook gelegen. Voorts de molen van *Caldebeke*.

Gerard van Rossem moest afstand doen van de rechten op voornoemde goederen en plechtig beloven die niet aan te tasten. Indien nodig zullen Rudolf de Cock en Rudolf van Haaften recht spreken over eventueel te ontstane geschillen. Uit de voornoemde goederen zal vrouwe Hadewig voor haar lijftocht jaarlijks 50 pond kleine deniers ontvangen, aangevuld met nadere bepalingen indien één van de kinderen overlijdt met of zonder nakomelingen.

Voorts wordt nog bepaald dat de waard gelegen boven het buitengebied, genaamd *Bandike*, aan vrouwe Hadewich en haar kinderen toekomt, terwijl zij in de andere waarden tot het gebied, dat *Rijswerde* is genaamd, samen met Gerard van Rossem zullen participeren.

Rudolf de Cock zal vrijwel zeker als naaste familielid, aangetrouwde neef van de vader, de zaken waarnemen voor de nog jonge Gerard van Rossem, terwijl dat voor Rudolf van Haaften niet vast te stellen valt. Hij zal waarschijnlijk de belangen van Hadewich en haar kinderen hebben behartigd. Mogelijk op grond van verwantschap met haar.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gerard IV van Rossem*, volgt IV-a.

Uit het tweede huwelijk:

2. *Gozewijn II van Rossem*, volgt IV-b.

⁶² OGZ, no. 1028, d.d. 23-3-1281.

⁶³ ONB I-1, no. 385, d.d. 24-3-1282.

⁶⁴ HUA, Verzameling Van Buchel-Booth, inv.nr. 25 (= Liber VII), fol. 38v-39, d.d. 10-11-1287.

⁶⁵ Van Schilfgaarde, Van Rossem, kolom 148 en 149. Integrale tekst van de boedelscheiding. Zie bijlage.

3. *Hendrik van Rossem*, ridder (postuum), vermeld (1291) 1319⁶⁶-1320, tr. *Elisabeth*, vermeld 1357-1360.

Op 29 november 1357 verkocht Gozewijn van Rossem, ridder, aan 'domina Elysabethem de Rossem, relictam domini Henrici de Rossem, militis, de 'Rijsweert' en de 'Laec' te Heesselt, gelegen bij de Waal.⁶⁷ Enige maanden later, namelijk op 25 april 1360, verkocht zij voorgaande goederen door aan heer Jan de Cock, heer van Waardenburg.⁶⁸

Kind:

1. *Gudeld van Rossem*, vermeld 1371, tr. *Hendrik van den Dijc*, vermeld 1371, zn. van Engbert Ludinc van den Dijc.⁶⁹

IV-a. *Gerard IV van Rossem*, vermeld 1291, 1313-1340, overl. tussen 1340 en 3 juni 1344, tr. *N.N. van Bylandt*, dr. van Dirk van Bylandt en Sophia.

In de staat van bezittingen van Herbertus van Putte omstreeks 1313 komt de volgende post voor: 'Item Gerardus de Rothem habitans in Bumelreweerd curtim in Hesel et navem nauli, idem *verscip*, ibidem et iurisdictionem, ibidem scilicet in Hezel ad quinque marcas'.⁷⁰ Hij zou in 1314 gezegeld hebben met drie vogels (= papagaaien).⁷¹

Op 22 januari 1320 werd uitspraak gedaan door Jan van Henegouwen, heer van Beaumont, en Hendrik van Vlaanderen, in de zaak met 'die van Lienden'. Hierbij werden Steeskyn van Brakel en Hendrik van Rossem veroordeeld tot het betalen van 50 pond aan een knaap te Rossem voor het verlies van zijn handen en voeten, terwijl Gerard van Rossem 700 pond moest vergoeden, die hij de stad Harderwijk afnam, terwijl Reinout, graaf van Gelre, hem alles wat hij hem heeft afgenomen moet teruggeven.⁷² Gerard van Rossem keurt als leenheer op 7 september 1321 de verkoop goed van het leengoed de 'Coddemolen' nabij Goch (D) door zijn broer Gozewijn van Rossem aan Albrecht de Wijmane van Goch. De leenmangetuigen, die met hem zegelen, zijn 'Gooswijn van Rossem, zijn broeder, Gerard de Cock Hr. Hendrik Cocs zoon en Diederick Sanders zoon van Rossem' (zijn zegel is verloren).⁷³

Een curieuze akte is die van 10 september 1334, waaruit blijkt dat Willem, graaf van Holland, na het overlijden van meester Willem Stuvezands, de helft van de Westmonsterkerk in Middelburg, waarvan de collatie toebehoorde aan de gemene poort en goede lieden van Middelburg, had geschonken aan Gerard van Rossem.⁷⁴ In 1336 komt hij voor in het leenregister van de graaf van Kleef onder de leengoederen van de heerlijkheid Gennep als: 'Item Gerardus de Roshem agrum in Roskem, qui nominatur *to den Beemde*, et molendinum,

⁶⁶ Van Mieris II, blz. 225, d.d. 6-11-1319.

⁶⁷ Gelders Archief, Het archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen, inv.nr. 1869-1, d.d. 29-11-1357.

⁶⁸ Gelders Archief, Het archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen, inv.nr. 1869-2, d.d. 25-4-1360.

⁶⁹ Beelaerts van Blokland, Edellieden, kolom 231. In de protocollen van 's-Hertogenbosch vermeld 1371.

⁷⁰ Van Doorninck, Van Putten, blz. 2. Het gaat hier om de pacht van de hof te Heesselt, veer en veerrecht; te weten voor vijf mark. Deze goederen worden genoemd in de boedelscheiding van 1292, die dus door Hadewig en haar kinderen in leen worden gehouden van Gerard IV van Rossem.

⁷¹ Van Schilfgaarde, Van Rossem, kolom 135. De bronverwijzing is niet correct en ook helaas niet achterhaald.

⁷² Berkelbach van der Sprenkel, Oorkonden bisschoppen, no. 436, d.d. 22-1-1320.

⁷³ Hoge Raad van Adel, Collectie Van Spaen, inv.nr. 164-1, no. 558, d.d. 7-9-1321. Dit goed wordt genoemd in de boedelscheiding van 1292, die dus door Hadewich en haar kinderen in leen worden gehouden van Gerard IV van Rossem.

⁷⁴ NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 304, fol. 128r, nr. 649, d.d. 10-9-1334.

quod nominatur *Rogghenvoert*'.⁷⁵ Hij wordt in 1340 voor het laatst genoemd in een belending van land, gelegen te Rossem.⁷⁶

Uit de hiervoor vermelde gegevens blijkt dat Gerard van Rossem geen erg opvallend leven heeft geleid. Hij is bijvoorbeeld nooit ridder geworden. Mogelijk is dat de reden dat Van Schilfgaarde hem zonder nageslacht te boek heeft gesteld.⁷⁷

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard V van Rossem*, volgt V-a.
2. *Gozewijn III van Rossem*, volgt V-b.
3. *Dirk van Rossem genaamd Bylandt*, volgt V-c.

V-a. *Gerard V van Rossem*, vermeld 1344-1363, vestigde een rente voor zijn dochter 1363, overl. tussen 1363 en 1369, tr. *Hadewich*, vermeld 1363.

Op 3 juni 1344 is Gerard van Rossem getuige voor zijn oom Gozewijn van Rossem.⁷⁸ Geard van Rossem ontving in 1360 van het kapittel van Emmerik land te Pannerden in erftijns,⁷⁹ en zegelde de akte.⁸⁰ Op 16 september 1361 werd hij samen met Hadewich en zijn zoon, die hij bij haar heeft, beleend bij overdracht door heer Willem, heer van den Berg en van Bylandt, en diens oudste zoon Frederik, met 'den Awelakensschen Wart' (Anwelakense Weerd), gelegen in het kerspel Millingen/Düffel). Vervolgens droeg hij dit leen op 14 april 1370 over aan Dirk van Rossem genaamd Bylandt.⁸¹ Dit leen blijkt naderhand – in ieder geval voor 1 juni 1395, misschien al op 25 mei 1388 – teruggekeerd te zijn in handen van de voornoemde familie Van den Bergh en samengevoegd met de heerlijkheid Bylandt.⁸²

In 1363 vestigde Gerard van Rossem voor zijn dochter Heilwig, non te Bedbur, een jaarlijkse rente van 10 pond.⁸³

Uit dit huwelijk:

1. (*Gerard?*) *van Rossem*, vermeld 1361 (naamloos), jong overleden.
2. *Heilwig van Rossem*, vermeld 1363, non in Bedbur.

V-b. *Gozewijn III van Rossem*, ridder (1357), vermeld 1357-1389,⁸⁴ aangeslagen in de schatting onder Rossem 1369,⁸⁵ bezegelde de zogenaamde zoenbrief 1376,⁸⁶ genoemd in de landvrede 1377,⁸⁷ werkzaam voor de bisschop van Utrecht zeker vanaf 1380, arbiter 1381, leenmangetuige 1383,⁸⁸ 1385.⁸⁹

⁷⁵ Dösseler, leenregister Kleef, blz. 187 [leen 232, post 22].

⁷⁶ De Fremery, Cartularium, no. 497, d.d. 16-5-1340.

⁷⁷ Van Schilfgaarde, Van Rossem, kolom 136.

⁷⁸ Habets, Rijksabdij Thorn, no. 190, d.d. 3-6-1344.

⁷⁹ Van Schilfgaarde, Van Rossem, blz. 137.

⁸⁰ De Raadt, Sceaux Armoriés, deel III, blz. 273.

Wapen: drie papagaaien. Omschrift: +S·GERARDT·DE·ROSSEM

⁸¹ Dösseler, leenregister Kleef, blz. 21 [leen 26, posten 1 t/m 3].

⁸² Dösseler, leenregister Kleef, blz. 61-62 [leen 80, posten 1 en 2].

⁸³ De Raadt, Sceaux Armoriés, deel III, blz. 273. Hij zegelde met drie papagaaien.

⁸⁴ Beelaerts van Blokland, Edellieden, kolom 231. In de protocollen van 's-Hertogenbosch vermeld 1368-1381.

⁸⁵ Van Doorninck, Schatting, blz. 207. In de hoogste categorie van 8 pond.

⁸⁶ Nijhoff, Gedenkwaardigheden III, no. 29, d.d. 2-11-1376.

⁸⁷ Nijhoff, Gedenkwaardigheden III, no. 31, d.d. 6-1-1377.

⁸⁸ Muller, Registers en rekeningen II, blz. 787, d.d. 31-8-1383.

⁸⁹ Muller, Registers en rekeningen II, blz. 698, d.d. 24-5-1385.

Op 29 november 1357 verkocht Gozewijn van Rossem, ridder, aan Elisabeth, de weduwe van Hendrik van Rossem, ridder, de 'Rijsweert en de 'Laec' te Heesselt, gelegen bij de Waal.⁹⁰ Heer Gozewijn van Rossem was op 1 november 1368 één van de vele getuigen bij het opstellen van de huwelijksvoorwaarden tussen Eduard, hertog van Gelre, en Catharina, dochter van hertog Albrecht van Beieren. Er zijn van deze huwelijksvoorwaarden twee oorkonden bewaard gebleven.⁹¹ Aan beide oorkonden hangt zijn zegel (afb. 4 en 5).



Afb. 4. Zegel van Gozewijn van Rossem, ridder (1368).⁹²
(Foto Gelders Archief).



Afb. 5. Zegel van Gozewijn van Rossem, ridder (1368).⁹³
(Foto Gelders Archief).

⁹⁰ Gelders Archief, Het archief van de huizen Waardenburg en Neerijnen, inv.nr. 1869-1, d.d. 29-11-1357.

⁹¹ Gelders Archief, Charterverzameling (243), inv.nr. 380), d.d. 1-11-1368 (thans: Graven en hertogen van Gelre, graven van Zutphen, inv.nr. 329 (zegel 14), d.d. 1-11-1368); Gelders Archief, Charterverzameling (243), inv.nr. 437, d.d. 1-11-1368 (thans: Graven en hertogen van Gelre, graven van Zutphen, inv.nr. 330 (zegel 6), d.d. 1-11-1368).

⁹² Beschrijving: 1. omschrift: S·GO/[S]O[VIN]/V·ROSS/EM
2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, licht beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild bevat in een rondboognegenpas geplaatst op negenhoekvormige, waarvan drie getopt met een bolletje, sierlijst.
4. wapen: drie papagaaien (2:1).

⁹³ Beschrijving: 1. omschrift: [-]/V·ROSS/EM
2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild bevat in een rondboognegenpas geplaatst op negenhoekvormige, waarvan drie getopt met een bolletje, sierlijst.
4. wapen: drie papagaaien (2:1).

In 1379 blijkt hij de tiende tot Gameraen, geheten ‘Audweysche thiende’, gelegen achter de haven, en 25 pond per jaar uit de tol van Driel in leen te houden van de graaf van Gelre. Dit leen werd in 1402 door zijn zoon Johan van Rossem overgedragen aan zijn nicht Johanna van Bloenstein, huisvrouw van Johan van Brakel, waarna haar zoon Dirk van Brakel na haar overlijden in 1406 werd beleend.⁹⁴ Op 11 oktober 1380 reisden de heren raden van de stad Utrecht naar Jutphaas toen de domdeken en heer Gozewijn van Rossem daar waren.⁹⁵ Met drie anderen was hij op 18 oktober 1381 arbiter in het geschil tussen de bisschop en Evert van Essen.⁹⁶ Evert van Backerwerde droeg op 16 februari 1386 over in ‘heren Goesens hant van Rossem’ tot behoef van de bisschop het recht dat hij had op de tiende over den hof van Weechle.⁹⁷ Op 1 juli 1389 regelde Willem, hertog van Gelre, de dijkschouw van ‘den nyendike en der uplagen ynt Grevegayt, yn onsen lande van Bomelrewert’, met heer Gozewijn van Rossem als belanghebbende voor zijn gerecht Rossem.⁹⁸



Afb. 6. Zegel van Johan van Rossem, schepen in Driel (1385).⁹⁹
(Foto Gelders Archief)

Kinderen:

1. *Z(ophye) (= Sophia) van Rossem*, tr. *Sweder van Bloenstein*,¹⁰⁰ ridder, vermeld 1372-1395, zn. van Jan van Bloenstein en (...) van Heemskerk.
2. *Elisabeth van Rossem*, vermeld 1394, tr. voor 20 juli 1394 (lijftocht)¹⁰¹ *Wouter van den Wale*, ridder (1361), heer van Heinenoord (1369), vermeld 1361-1415, rentmeester van Zuid-Holland 1411-1415, zn. van Wouter van den Wale. Hij tr. 1^e (Catharina) van Minnebode, dr. van Reinout (van) Minnebode en Sophia Jan Molenaarsdr.¹⁰²

⁹⁴ Sloet, Leenaktenboeken-5, blz. 655-656 [leen 291].

⁹⁵ CDN 1953, Oudste Kameraars-rekening der stad Utrecht (1380), blz. 131, d.d. 11-10-1380.

⁹⁶ Muller, Regesten Bisschoppen, no. 1050, d.d. 18-10-1381.

⁹⁷ Muller, Registers en rekeningen II, blz. 795, d.d. 16-2-1386.

⁹⁸ Van Doorninck, Akten Gelre en Zutphen-1, blz. 153, d.d. 1-7-1389.

⁹⁹ Beschrijving: 1. omschrift: S'·IOHAN·VA/[-]
2. kenmerken: rond, ca. - mm, groene was, zwaar beschadigd.
3. zegelbeeld: een gotisch schild, waarboven een pothelm met als helmteken een manshoofd met lange baard, met als schildhouders (één zichtbaar) een aapje vasthoudende in de rechterhand een branden toorts, gevat in rondboog vierpas geplaatst op vierhoekige sierlijst.
4. wapen: drie papagaaien (2:1).

¹⁰⁰ De Keijzer, Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal).

¹⁰¹ Kort, Leenkamer Altena, blz. 181 [leen 5].

¹⁰² B. de Keijzer, Kwartierstaat Van Dalem van Dongen – Van Besoyen, in: *Kwartierstatenboek 2000* (Rotterdam/'s-Gravenhage, 2000), blz. 213. Uitgave van het Koninklijk Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

3. *Johan van Rossem*, ridder (1399), vermeld 1385-1422, schepen in Driel 1385 (afb. 6),¹⁰³ zegelde 1397,¹⁰⁴ gerichtsman 1399,¹⁰⁵ ambtman tot Zaltbommel, in de Bommelerwaard en Tielerwaard 1400,¹⁰⁶ zegelde 1414,¹⁰⁷ pandheer van Zoelen 1422,¹⁰⁸ overl. voor 1424,¹⁰⁹ tr. 1^e 21 september 1383 (huwelijkscontract) *Sophia van Wijhe*, dr. van Herman van Wijhe, tr. 2^e (voor 1413) *Catharina van Brakel*, overl. voor 1438.¹¹⁰

V-c. *Dirk van Rossem genaamd Bylandt*, vermeld 1369-1370.

Hij werd op 14 april 1370 beleend na overdracht door Gerard van Rossem met de Anwelakense Weerd (zie hiervoor). Aangezien Willem, heer van den Berg en Bylandt, getrouwd was met Sophia van Bylandt, een kleindochter van Dirk van Bylandt en Sophia, heeft dit tot de conclusie geleid dat hier sprake is van een volledige vernoeming naar een moederlijke grootvader. Dit impliceert dat Gerard en Dirk broers moeten zijn geweest.

Kinderen:

1. *Jan van Rossem en Bylandt*, vermeld 1377-1395, genoemd in de landvrede 1377,¹¹¹ overl. voor 26 augustus 1406.

Kinderen:

1. *Gerrit van Rossem*, vermeld 1406-1418, vermeld in de verbondsbrief 1418.¹¹²
2. *Jan van Rossem*, vermeld 1418.

2. *Steven van Rossem (en Bylandt)*, vermeld 1392-1395.

In november 1392 werd 'Bylant, der broederen van Rossem' beleend met 'dat Brughstuck', gelegen in het kerspel Doornenburg, na overdracht door Walter van Woesich. Vervolgens werd Steven van Rossem op 12 februari 1394 als leenman vermeld. In september 1395 werd zijn broeder Johan na overdracht beleend, en vervolgens op 26 augustus 1406 Gerrit van Rossem Jansz.¹¹³

IV-b. *Gozewijn II van Rossem*, knaap (1319), ridder (1329), vermeld (1291) 1312-1344, dienaar van de graaf van Holland 1314, meester van de *herberg* van de gravin van Holland 1333, overl. tussen 3 juni 1344 en 19 juni 1345, tr. *Margaretha van de Wateringe*, vermeld 1333 en 1342 (postuum), overl. voor 31 december 1329, dr. van Jan I van der Wateringe en Maria.

In 1312 bezat Gozewijn van Rossem in leen 'die Niersmühle bei Kalbeck', dat bij de boedelscheiding in 1292 aan Hadewig en haar kinderen was toegefallen, en na hem zijn

¹⁰³ Gelders Archief, Archief Huis Ammerzoden, inv.nr. 460, d.d. 5-3-1385. Johannes van Rossem, zoon van Goeswinus de Rossem, schepen in Driel.

¹⁰⁴ De Raadt, Sceaux Armoriés, deel III, blz. 273.

¹⁰⁵ Van Doorninck, Akten Gelre en Zutphen-4, blz. 165, d.d. 22-9-1399.

¹⁰⁶ Van Doorninck, Akten Gelre en Zutphen-3, blz. 22, d.d. 26-4-1400.

¹⁰⁷ Gelders Archief, Archief van de Doornenburg (toegang 0382), inv.nr. 201, d.d. 30-4-1414.

¹⁰⁸ Van Spaen, Oordeelkundige inleiding III, blz. 393.

¹⁰⁹ Sloet, Leenaktenboeken-5, blz. 287 [leen 112].

¹¹⁰ Van Schilfgaarde, Van Rossem, kolom 137 (voor de huwelijken).

¹¹¹ Nijhoff, Gedenkwaardigheden III, no. 31, d.d. 6-1-1377: 'Jan van Rossem ende Bilant ende hoer broederen'.

¹¹² Nijhoff, Gedenkwaardigheden III, no. 374, d.d. 3-5-1418: 'Gerijt ende Johan van Rossem, gebroeders'.

¹¹³ Dösseler, leenregister Kleef, blz. 86 [leen 111, posten 1 t/m 5].

(oudere) broer Gerard in 1321.¹¹⁴ Op 29 mei 1314 werd hij beleend met het huis Rijnenburg, gelegen in Hazerswoude, met hofstede, gracht etc., dat een open huis zal zijn, en beloofde een klein jaar later, namelijk op 21 april 1315, het huis te verbeteren tot 100 pond.¹¹⁵ Gozewijn van Rossem wordt tot twee maal toe vermeld in de rekening, lopende over de periode 28 april 1317 tot 28 april 1318, van Engelbrecht van Voorschoten, rentmeester van Noordholland,¹¹⁶ terwijl hij één van de edelen was bij het afhoren van de rekening.¹¹⁷

Gerard van Raaphorst, ridder, en Gozewijn van Rossem, knaap, blijken op 9 oktober 1319 een arbitrale uitspraak te hebben gedaan in het geschil tussen de abt en het convent van Berne enerzijds en Gerard de Cock met zijn broer Willem anderzijds over de kerk te Bruchem, waarbij de abt en het convent afstand deden van alle aanspraken op deze kerk en verder niet belast zouden worden met de proceskosten of andere schade, terwijl beide partijen geen vergoeding zullen mogen eisen.¹¹⁸ Gozewijn van Rossem verkocht met goedkeuring van zijn broer, Gerard van Rossem, als leenheer op 7 september 1321 het leengoed de ‘Coddemolen’ bij Goch aan Albrecht de Wijnmannen van Goch (zie hiervoor).¹¹⁹ Dit leengoed was hem toebedeeld in de boedelscheiding op 15 september 1292 (zie hiervoor).

Op 25 augustus 1322 schonk graaf Willem aan zijn knaap, Gozewijn van Rossem, de hem toebehorende tiende in het land te Rijnenburg.¹²⁰ Graaf Reinout beloofde op 24 april 1327 Nicolaas van Malsen en Ricoud de Cock, knapen, schadeloos te zullen houden en alle kosten te voldoen wegens een borgtocht voor de kinderen van Gerard van Waardenburg door hun voor hem gedaan met een betaling aan ‘nobis Goswinus de Rossem’.¹²¹ Op 31 december 1329 werd Willem van Oudshoorn beleend door graaf Willem met het huis Rijnenburg met hofstede na opdracht door heer Gozewijn van Rossem, ridder, die het aan hem had verkocht.¹²² Hierna werd hij, meester van de herberg van de gravin, op 7 oktober 1333 beleend met een jaarrente van 100 pond Tournois uit de tol van Niemandsvriend, of in plaats daarvan uit ander goed, om menige trouwe dienst, te versterven op zijn oudste wettige zoon of dochter, maar verder te houden als recht leen.¹²³ Graaf Willem III beloofde op 21 oktober 1333 heer Jan van de Wateringen bescherming voor het zesde deel van 26 morgen land, gelegen in het ambacht Vlaardingen, dat deze met zijn toestemming van heer Gozewijn van Rossem, ridder, had gekocht, die het op zijn beurt via zijn echtgenote had geërfd van jonkvrouw Willem van Teylingen.¹²⁴

¹¹⁴ Scholten, Grafenthal, blz. 139.

¹¹⁵ Kort, Grafelijke lenen Rijnland-1, blz. 546 [leen 64]; NA, Archief Graven van Holland inv.nr. 242, fol. 13r, no. 73, resp. inv.nr. 243, fol. 13v, no. 72, d.d. 21-4-1321, of mogelijk hetzij 17-2-1315 hetzij 22-2-1316.

¹¹⁶ Hamaker, Rekeningen I, blz. 17 en 73.

¹¹⁷ Hamaker, Rekeningen I, blz. 74.

¹¹⁸ Van Bavel, Oorkonden Berne, no. 171, d.d. 9-10-1319,

¹¹⁹ Hoge Raad van Adel, Collectie Van Spaen, inv.nr. 164-1, no. 558, d.d. 7-9-1321. Dit goed wordt genoemd in de boedelscheiding van 1292, die dus door Hadewig en haar kinderen in leen worden gehouden van Gerard IV van Rossem.

¹²⁰ Kort, Grafelijke lenen Rijnland-1, blz. 546 [leen 64]; NA, Archief Graven van Holland inv.nr. 242, fol. 25v, no. 161, resp. inv.nr. 243, fol. 33, no. 155, d.d. 25-8-1322.

¹²¹ Gelders Archief, Charterverzameling, inv.nr. 195, d.d. 24-4-1327.

¹²² Kort, Grafelijke lenen Rijnland-1, blz. 546 [leen 64]; NA, Archief Graven van Holland inv.nr. 242, fol. 63v-64, no. 418, resp. inv.nr. 243, fol. 77v, no. 429, d.d. 31-12-1329.

¹²³ Kort, Grafelijke lenen Alblasserwaard, blz. 51 [leen 61]; NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 290, fol. 81v, nr. 449, d.d. 7-10-1333.

¹²⁴ NA, Archief Graven van Holland, inv.nr. 243, fol. 100v, nr. 584, d.d. 21-10-1333.

Hij wordt vermeld in de rekening over het jaar 1333/34 van heer Jan van Polanen, baljuw van Rijnland en Woerden,¹²⁵ idem van heer Daniel van der Merwede, baljuw van Zuidholland,¹²⁶ idem over het jaar 1337/39 van heer Simon van Benthem, houtvester van Holland,¹²⁷ en in de rekening over het jaar 1340/41 van Jan Philipsz. van Leiden.¹²⁸ Op 19 april 1339 oorkonden Jan van Polanen, Goeswijn van Rossem, ridders, en Gerrit Heynensone, rentmeester van Noortholland, ten behoeve van de abdis van Loosduinen.¹²⁹ Uit de rekening van Jan Symonsz. van Bisanten, rentmeester van Zuidholland, lopende over de periode 1 augustus 1342 tot 1 augustus 1343 blijkt dat Gozewijn van Rossem, ridder, voor de graaf één morgen land, gelegen bij het huis van de graaf te Sint Geertruidenberg, had gekocht voor 10 pond van ‘Jannes, den scriver van Sente Gheerdenberghe’, op last van een brief, gegeven te Brussel op 20 mei 1343.¹³⁰

Op 18 november 1343 deed Jan van Culemborg, heer van Woudenberg, afstand van een stuk land, gelegen in de ‘maelschap van Avenzaat en geheeten Tetixweert’ en heeft het opgedragen aan Wouter, gen. Wickbroet, ten behoeve van Gozewijn van Rossem, ridder. Op dezelfde dag maakt Jan van Culemborg aan de abdis van Thorn bekend dat hij afziet van voornoemd goed, dat hij van haar in leen houdt, ten behoeve van Gozewijn van Rossem. Vervolgens bekent hij op 2 januari 1344 dat hij aan Gozewijn van Rossem met hand en mond beloofd heeft voor de abdis van Thorn het voornoemde goed over te dragen aan Gozewijn van Rossem. De belening, te ‘verheyrgheewaden’ met een pond geld, vindt op 2 januari 1344 plaats. Op 3 juni 1344 oorkondt Gozewijn van Rossem, ridder, dat hij ten behoeve van Gerard en Sander, zijn bastaardzoons, van Jan van Culemborg, heer van Woudenberg, ridder, heeft gekocht ‘den Tetincswert met cysen, met tyenden, met water ende met allen sine toebehoerten, die ghelegen is in eenre staat gheheiten Teysterbant, in dat hertoghe rijc van Ghelre’, en belooft ze voor Kerstavond (1344) daarin te doen zetten en erven. Bij gebreke daarvan verklaart hij hun 2.400 pond schuldig te zijn, waarbij onder andere als getuige aanwezig is Gerard van Rossen, zijn neef, knaap.¹³¹ Uiteindelijk verklaren en vonnissen op 19 juni 1345 de leenmannen van de abdij Thorn dat voornoemd goed een verbeurd leen is omdat Jan van Culemborg het buiten wil en toestemming van de abdis heeft verkocht aan heer Gozewijn van Rossem ‘daer Got die ziel af hebben moet’.¹³²

Bastaarden:

1. *Gerard van Rossem*, vermeld 1344.
2. *Sander van Rossem*, vermeld 1344.
3. (verm.) *Elisabeth van Rossem*, vermeld 1365, relatie met Jacob uyter Lier, vermeld 1365.

¹²⁵ Smit, Rekeningen VII, blz. 33.

¹²⁶ Smit, Rekeningen VII, blz. 66.

¹²⁷ Smit, Rekeningen VII, blz. 118.

¹²⁸ Hamaker, Rekeningen III, blz. 17.

¹²⁹ De Navorscher jrg. 67 (1918), blz. 148-149.

¹³⁰ Hamaker, Rekeningen I, blz. 247.

¹³¹ Habets, Rijksabdij Thorn, no. 190, d.d. 18-11-1343; Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL), Vrije Rijksheerlijkheid Thorn (toegangsnummer 01.187A), inv.nr. no. 190. Notariële akte waarin Gheraerd, bastaardzoon van Goswyn van Rossem, ridder, diverse akten, namelijk van 14 juni 1329, 18 november 1333, 25 juli 1342, 13 november 1343 (2x), 8 januari 1344 (2x) en 3 juni 1344, aangaande Tedinxweert, in afschrift laat vervaardigen door Marcelys Henric, zoon van Henric Marcelys, van 's-Hertogenbosch, klerk van het bisdom Luik en notaris, d.d. 7-7-1344.

¹³² Habets, Rijksabdij Thorn, no. 193, d.d. 19-6-1345; RHCL, Vrije Rijksheerlijkheid Thorn, inv.nr. no. 193, d.d. 19-6-1345.

Het is niet zeker of Elisabeth van Rossem een (bastaard)dochter is van Gozewijn van Rossem, maar gezien het tijdvak en plaats van voorkomen is dat wel mogelijk.

Op 18 september 1365 droeg Jacob uyter Lier na opdracht uit eigen één achtste deel van drie percelen land, gelegen in Schieambacht, op. Bij gebrek aan wettige erfgenamen zal het eerste perceel verven op zijn bastaardzoon Jan, gewonnen bij Lysbet van Rossem, en de twee andere percelen op zijn bastaardzoon Elias. Indien beiden zonder wettige nakomelingen overlijden, dan op zijn nicht Jutte Jan Heynricxszdr., getrouwd met Floris Vranckensz.¹³³

Bastaard:

1. *Jan (uyter Lier)*, vermeld 1365.

¹³³ Hoek, Leenkamer Capelle aan den IJssel, blz. 94 [leen 39].

Bijlage

Onderstaande oorkonde is door Van Schilfgaarde integraal gepubliceerd in: De Nederlandsche Leeuw jrg. 70 (1953), kolom 148 en 149.

15-9-1292: Boedelscheiding van Hadewich, weduwe van heer Gerard van Rossem, en haar kinderen, met Gerard, zoon van haar man.

Universis praesentia visuris Johannes filius Huberti, Henricus de Werva, Rodolfus de Huesden, Petrus Bart., Theodericus de Hecel et Henricus Moliart, scabini de Bomel, salutem, et cognoscere veritatem tenore praesentium litterarum protestamur, quod venientes coram nobis anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo primo in Assumptioni beate Marie, domina Hadewiges, relictā domini Gerardi de Rossem, militis, bone memorie, cum pueris eius ex una parte, et Gerardus filius domini Gerardi praedicti ex alia parte, super divisione inter eos facienda seu ordinanda in dominum Rodolfum dictum Koc et in dominum Rodolf de Haften, milites, compromittebant.

1. Quo facto dominus Rodolfus et dominus Rodolfus praedicti ordinantes dividebant praedictos sub hac forma: videlicet quod Gerardus praedictus mansionem magnam cum curtes, in qua dominus Gerardus praedictus in *Rossem* manere consuavit, deberet et debet optinere.
2. Item quodam frustum terre, quod vocatur *Vercht*, cum domo situ in terra praedicta.
3. Item omnem censum de *Rossem* domini Gerardi praedicti, excepta area in qua Johannes Struwe manere solebat, qui censum ipsi Gerardo non solvet.
4. Item obtinebit omnes salices stantes iuxta *villam de Rossem* versus *Mosam*.
5. Item habebit dimidietatem insularum, quae vocantur *Ryswerde*.
6. Item frustum terre, quod vocatur *Bemt*.
7. Item frustum terre, quod vocatur *Rysbosch*.

Hiis vero ordinatis dominus Rodolfus et dominus Rodolfus praedicti, dividentes ulterius praedictes, dixerunt, quod domina Hadewigis praedicta et pueri eius cum domino Gerardo praedicto progeniti, habebunt aliam omnem hereditatem, ad hereditatem *de Rossem* pertinentem in jurisdictione *de Rossem* vel ubicumque sitam, tam propriam quam feudalem, quae fuerat domini Gerardi praedicti ipso moriente, et possidebunt eandem eodem jure quo ipse dominus Gerardus ipsam hereditatem praedictam possidebat.

Tali conditione addita quod pueri domine praedictae ab ipso Gerardo, filio domini Gerardi praedicti, ea bona quae sunt feodalia, recipient et possidebunt jure feudali.

Seniore verpuero defuncto alter senior, et sic de singulis usque ad ultimum, recipiet ad opus aliorum puerorum sine acquisitione bona praedicta.

8. Item domina et pueri eius praedicti habebunt aream, in qua Johannes dictus Struwe manere solebat, dirigentem usque ad aggerem exteriorē qui dicitur *bandike*, cum domo sita in area praedicta.
9. Item domina praedicta et pueri eius praedicti habebunt et possidebant omnia bona quae fuerunt domini Gerardi praedicti in jurisdictione *de Hecel* sita, et navigium.
10. Ibidem, quod dicitur *verschip*, et iudicium.
11. Ibidem, quod dicitur *ghericht*, et omnia attinentia eorum quocumque modo sita.

12. Item domina praedicta et pueri eius praedicti *molendinum de Caldebeke* habebunt et possidebunt.

Insuper Gerardus praedictus deponere scu declarare promisit de hereditate praedicta ac bonis praedictis omne gravamen, quod dicitur *kommer*, quod in ipsis erat illo die quo dominus Rodolfus et dominus Rodolfus praedicti suam ordinantionem scu dictum inter praedictos diffiniendo dixerunt.

13. De praedictis vero bonis omnibus domina Hadewigis praedicta ad vitagia sua que dicuntur *lieftogt*, quinquaginta libras parvorum denariorum pro tempore legalium annuatim habebit. Qua defuncta pueri eius de domine Gerardo praedicto progeniti seu eorum heredes quinquaginta libras praedictas recipiënt et passidebunt.

Hoc etiam ext praenotandum, si aliquis seu aliqua puerorum praedictorum domine praedictae absque prole moriretur, quod reliqui superstes de pueris praedictis recipient equalieter hereditatem illius defuncti, et sic de singulis usque ad ultimum.

Verum si omnes pueri praedicti domine praedictae absque prole seu heredibus morirentur, tunc hii, qui de jure tenentur, recipiënt quinquaginta libras praedictas insuper et totam hereditatem puerarum praedictorum nestrarum testimonio praesentium litterarum.

14. Peterea dominus Rodolfus et dominus Roldolfus praedicti dextrant quod domina Hadewigis praedicta et pueri eius de domino Gerardo progeniti, habebent insulas sitas infra aggerem exteriorem qui dicitur *bandike*; alias vero insulas ultra aggerem versus acuas quae *Ryswerde* dicuntur Gerardus praedictus eam domina et pueris eius praedictis, ut dictum est, participabit.

Datum anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo secundo in octava Nativitatis beate Marie virginis.

Oorspr.: Huisarchief Rossum (Geldersarchief),¹³⁴ met de zegels van de 1^e, 2^e, 3^e en 5^e schepen.

Hieronder volgt een eenvoudige, directe vertaling van de Latijnse oorkonde zonder in te staan voor de volledige juistheid, maar vooral bedoeld om de strekking en de inhoud van de oorkonde, namelijk de boedelscheiding gemaakt op 1291, in Assumptioni beate Marie (= 15 augustus 1291), te begrijpen en zodoende inzicht te verkrijgen van de opgesomde goederen.

Vrouwe Hadewig, weduwe van heer Gerard van Rossem, ridder, zaliger gedachte, met haar kinderen, ter ene zijde, en Gerard, zoon van heer Gerard voornoemd, aan de andere zijde, om scheiding (van goederen) tussen hun in, eerbiedig en zoals gebruikelijk, bij heer Rudolf de Cock en bij heer Rudolf van Haaften, ridders, te aanvaarden.

1. Dat inderdaad heer Rudolf en heer Rudolf voornoemd, zoals gebruikelijk is, de scheiding onder deze vorm (hebben gedaan): te weten dat Gerard voornoemd (zal) houden de grote hoeve met (het) hof wat heer Gerard voornoemd in *Rossem* gewoonlijk hield, toegewezen (met alle) verplichtingen en schulden.
2. Item een stuk land, dat genaamd is *Vercht*, met huis, gelegen in het voornoemde gebied.
3. Item alle (de gehele) tienden van *Rossem*, die heer Gerard voornoemd (had), behalve het deel dat Johannes Struwe gewoonlijk hield, welke tiende zelve Gerard niet betaalde.

¹³⁴ Het toenmalige Rijksarchief Gelderland: onder heerlijkheids- en huisarchieven: Rossum (gemeente Rossum), 1292-1833. Omvang 23 meter.

4. Item (zal hij) in bezit houden alle (de gehele) inkomsten vallende tussen de vestiging *Rossem* en *de Maas*.
5. Item (zal hij) hebben de halve (uiterwaard?), dat genaamd is *Rijswerde*.
6. Item een stuk land, dat genaamd is *Bemt*.
7. Item een stuk land, dat genaamd is *Rysbosch*.

Dit wettige gebruik, heer Rudolf en heer Rudolf voornoemd, (zoals de) scheiding hiervoor genoemd, gezegd, wat vrouwe Hadewigis, voornoemd, en haar kinderen bij heer Gerard voornoemd verwekt, (zullen) hebben de eigen (van) alle (gehele) erfenis, tot (de) erfenis van *Rossem* blijvend, in de jurisdictie van *Rossem* ofwel waar ook gelegen, niet alleen eigen (maar ook) leen(land), die waren (van) heer Gerard voornoemd bij overlijden, en bezat met (de) zelfde rechten (als) wat bij heer Gerard de zelfde erfenis voornoemd bezat.

Onder aanvullende voorwaarde, dat de kinderen (van de) heer voornoemd, zonder zelve Gerard, zoon van heer Gerard, met name goederen, die behoren tot lenen, (zullen) ontvangen en houden (volgens het) leenrecht.

(Indien de) oudste zoon overlijdt (een) andere oudste, en op deze wijze de enige helemaal tot het einde, te ontvangen in handen (van) andere kinderen, zonder verworven goederen, voornoemd.

8. Item (de) vrouwe en haar kinderen voornoemd zullen hebben land, in wat Johannes genaamd *Struwe* gewoonlijk houdt, afgebakend helemaal vanaf het buitengebied, dat genoemd wordt *Bandike*, met het huis, gelegen in het gebied voornoemd.
9. Item (de) vrouwe en haar kinderen voornoemd zullen hebben en bezitten alle goederen, die heer Gerard bezat, gelegen in de jurisdictie van *Heesselt*, en de haven.
10. Idem, wat genoemd wordt het *Veerschip*, en het (veer)recht.
11. Idem, wat genoemd wordt het *Gericht*, en alle (gehele) bijkomstigheden daarbij waar ook maar gelegen.
12. Item (de) vrouwe voornoemd en haar kinderen voornoemd (zullen) de molen van *Caldebeke* hebben en bezitten.

Daarboven (zal) Gerard voornoemd opgeven (afstand doen) en duidelijk beloven de erfenis voornoemd en goederen voornoemd geheel (te) bewaren (vrijwaren), wat genoemd wordt *kommer*, wat (door hem eigenhandig opgeroepen), dat heer Rudolf en heer Rudolf voornoemd hun gebruikelijk recht spreken over genoemde geschillen.

13. (Uit) de voornoemde alle, wettige goederen, vrouwe Hadewigis voornoemd, zal zij levenslang, die men noemt *lieftogt*, 50 pond kleine deniers, voor de tijd wettelijk, per jaar ontvangen.

Wanneer haar kinderen, bij heer Gerard voornoemd verwekt, overlijden, zal zij haar erfenis van 50 pond voornoemd (blijven) houden en bezitten.

In het geval ook uit (het) voorgenoteerde, hetzij iemand hetzij een of ander kind voornoemd, (bij) heer voornoemd (verwekt), zonder nakomelingen overlijdt, of achterlaat overlevende kinderen voornoemd, ontvangen (zij) gelijke erfenis van hem/haar (bij) overlijden, en als de enige helemaal tot het einde.

Waarachtig als alle kinderen voornoemd, (bij) heer voornoemd (verwekt), zonder nakomelingen (voor) hun erfenis overlijden, toen, wat het recht kent, (zal zij) behouden (de) 50 pond voornoemd boven de totale erfenis van de kinderen voornoemd (behalve als er een) geschreven testament aanwezig (is).

14. Verzoekende (Bevestigende) heer Rudolf en heer Rudolf voornoemd, (zoals) gezegd, dat vrouwe Hadewigis voornoemd en haar kinderen, bij heer Gerard verwekt, hebben (zullen)

(het) eiland (waard), gelegen boven het buitengebied, wat genoemd is *Bandike*; en andere waarachtige eilanden (waarden) aan deze zijde van het gebied tot het gebied, dat *Rijswerde* genoemd, Gerardus voornoemd, en (waarin) vrouw en haar kinderen voornoemd, zoals gezegd is, participeren.

Datum in het jaar onze Heer duizend twaalfhonderd twee en negentig (1292) op ‘octava Nativitatis beate Marie virginis’ (= 15 september).

Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Codex diplomaticus Neerlandicus. Tweede serie 1851-1862. Uitgegeven door het Historisch Genootschap te Utrecht. [CDN]

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

H. van Bavel O. Praem, *Regestenboek van het archief van de Abdijs van Berne 1134-1400* (Heeswijk, 1984). [Oorkonden Berne]

F. Beelaerts van Blokland, Edellieden vermeld in de oudste protocollen der 's-Hertogenbossche Schepensbank, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 31 (1913). [Edellieden]

J.W. Berkelbach van der Sprenkel, *Regesten van oorkonden betreffende de Bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340* (Utrecht, 1937). [Oorkonden Bisschoppen]

H.P.H. Camps, *Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312*. [ONB]

Deel I-1 en I-2: De Meierij van 's-Hertogenbosch en de Heerlijkheid Gemert ('s-Gravenhage, 1979).

Deel II-1 en II-2: De heerlijkheden Breda en Bergen op Zoom ('s-Gravenhage, 2000).

P. van Doorninck, *Acten betreffende Gelre en Zutphen, 1376-1392* (Haarlem, 1900). [Akten Gelre en Zutphen-1]

P. van Doorninck, *Acten betreffende Gelre en Zutphen, 1400-1404* (Haarlem, 1901). [Akten Gelre en Zutphen-3]

P.N. van Doorninck en P.C. Molhuysen, *Staat der bezittingen van Herbertus van Putten en andere leden van zijn geslacht, omstreeks 1313* (Haarlem, 1902). [Van Putten]

P.N. van Doorninck, *Schatting van den Lande van Gelre voor het Overkwartier en de Betuwe van 1369* (Haarlem, 1903). [Schatting]

P. van Doorninck en J. van Veen, *Acten betreffende Gelre en Zutphen, 1107-1415* (Haarlem, 1908). [Akten Gelre en Zutphen-4]

E. Dösseler und F.W. Oediger, *Die Lehnregister des Herzogtums Kleve* (Siegburg, 1974). [Leenregister Kleef]

J. de Fremery, *Cartularium der Abdijs Mariënweerd* ('s-Gravenhage, 1890). [Cartularium]

J. Habets, *De archieven van het Kapittel der Hoogadellijke Rijksabdijs Thorn. Deel 1, Charters en andere bescheiden van 966 tot 1550* ('s-Gravenhage, 1889) [Rijksabdijs Thorn]

H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis*.

Deel I (Utrecht, 1875). [Rekeningen I]

Deel II (Utrecht, 1876). [Rekeningen II]

Deel III (Utrecht, 1878). [Rekeningen III]

E. Harenberg, *Oorkondenboek van Gelre en Zutphen tot 1326. Deel I Klooster Zennewijnen* ('s-Gravenhage, 1980). [OGZ-Harenberg]

C. Hoek, Repertorium op de lenen van Capelle aan den IJssel, 1360-1700, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 18 (1963). [Leenkamer Capelle aan den IJssel]

B. de Keijzer en H.J.J. Vermeulen, Het adellijk geslacht Van Batenburg, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 125 (2008). [Van Batenburg]

B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa. [Van Beusichem]

J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen Rijnland-1]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Altena, 1232-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 40 (1985). [Leenkamer Altena]

J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in de Alblasserwaard, 1280-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Grafelijke lenen Alblasserwaard]

Frans van Mieris, *Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, beginnende Met de eerste en oudste Brieven van die Landstreeken, en eindigende met den dood van onze Gravinne, Vrouwe Jacoba van Beyere, in 4 delen* (Leyden, 1753-1756). [Van Mieris]

S. Muller Fz., *De registers en rekeningen van het Bisdom Utrecht, 1325-1336*. Deel II ('s-Gravenhage, 1891). [Registers en rekeningen II]

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)

S. Muller Fz., *Regesten van het archief der Bisschoppen van Utrecht, 722-1528* (Utrecht, 1927). [Regesten Bisschoppen]

Is. An. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegevene oorkonden opgehelderd en bevestigd*. Eerste deel (Arnhem, 1830). [Gedenkwaardigheden I]

Is. An. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegevene oorkonden opgehelderd en bevestigd*. Derde deel (Arnhem, 1839). [Gedenkwaardigheden III]

J.-Th. de Raadt, *Sceaux Armoriés des Pays-Bas et des Pays Avoisinants. Recueil historique et héraldique*. Deel I en II (Bruxelles, 1898), deel III (1900), deel IV (1901). [Sceaux Armoriés]

A.P. van Schilfgaarde, *Het archief der Heeren en Graven van Culemborg* ('s-Gravenhage, 1949). [Culemborg]

A.P. van Schilfgaarde, Het adellijke geslacht Van Rossem, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 70 (1953). [Van Rossem]

Robert Scholten, *Das Cistercienserinnen-Kloster Grafenthal oder Vallis Comitum zu Asperden in Kreise Kleve* (Kleve, 1899). Herausgabe 1984. [Grafenthal]

L.A.J.W. Baron Sloet, *Oorkondenboek der Graafschappen Gelre en Zutphen tot op den slag van Woeringen, 5 juni 1288* ('s-Gravenhage, 1872). [OGZ]

L.A.J.W. Baron Sloet, *Het hoogadelijk, vrij wereldlijk stift te Bedburg bij Kleef en sijne juffers* (Amsterdam, 1879). [Bedbur]

J.J.S. Baron Sloet e.a., *Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen*. Het kwartier Nijmegen (Arnhem, 1924). [Leenaktenboeken-5]

H.J. Smit, *Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche huis*.

Deel I (Utrecht, 1924). [Rekeningen VI]

Deel II – nalezing (Utrecht, 1929). [Rekeningen VII]

Deel III – inleiding (Utrecht, 1939). [Rekeningen VIII]

W.A. van Spaen, *Oordeelkundige inleiding tot de Historie van Gelderland* (Utrecht, 1804), deel III. [Oordeelkundige inleiding III]

Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Bewerking van ruim 3.500 oorkonden openbaar te raadplegen op de website van het Huygens ING (www.huygens.knaw.nl).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank (www.hogenda.nl) onder het kopje *leenkamers*.